

ГОДИНА XI.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 65.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Изази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

СПОМЕН АНДРИ ДЕСИМИРОВИЋУ, НЕКАДАШЊЕМ ЧЛАНУ СРПСКЕ НАРОДНЕ ПОЗОРИШНЕ ДРУЖИНЕ. († 20/9 1886.)

Еј, ал' су гладне годинице ове
нова нам јада и пустоши нове,
јер чим им један залогаш већ дате,
оне се одмах нове жртве лате,
па већ нам скоро празна шака оста,
а њима ни то јоште није доста;
и залуд мука, залуд ужас, страва —
тој гладожећи нико не надава!
Мори нас лањска, осамдесет пета,
покопа редом све цветак до цвета,
па најзад морећ' на умору преста —
ал' дође грђа, осамдесет шеста,
та гладна ћерка претходнице своје,
па сад нас мори све двоје и двоје;
коси нас, гази — нит' клону нит' заста —
ал' нас не рађа, ал' нас не израста!
Читаво гробље слегло се под њоме,
ал' она пушта све то веће гrome,
све је то мало, све то ништа није!
Сад један живот жели да попије —
пехар ће бити ова рака нова:
За две године — па седам гробова

Па и ти, Андро, зар и тебе неста?
И тебе смаче осамдесет шеста!
Та још ни оне заменили нисмо,
још их ваљано и не ожалисмо,
још им ни гроба не прониче трава,
још им се задњи издах испарава,
још их кроз бусен кваси суза сјајна,
над крстом јеца реч'ца опроштајна,
још се ни Лаза*) примирио није,
па већ и тебе вечни покров крије,

*) Лаза Лугумерски и Лаза Поповић, млађи.

и ти нам скрете с трновита пута,
и ти већ трунеш, руко отргнута,
и ти пам оде оном дугом стазом,
тим тамним путем, тајним непролазом,
којим се греде — ал' не на свет бели,
већ тамо негде без рока, без цели...
а ми грнемо, згледамо се немо,
чујемо звона, ал' не верујемо...

Па где ти мис'о, где ли нади сјајни,
младачке жеље смерови потајни?
Где она душа, што је роду даде,
што целом свету свет стварати знаде,
што све до смрти траја сред боришта
несталног пода српског позоришта?
Где она слава, што те млада зане,
па нам те оте у најлепше дане?
Па где ти срце, оно срце гди је,
што никад ником зла желело није,
што сваком беше брацкије од брата,
наш мили друже, жељо законата?!

Где ли је то све? Било — па га нема!
Било па прошло, к'о сена голема,
која се пружи, да сав свет закрили,
п' онда се у час распадне, размили...
Сви твоји снови са тобом су пали,
прошле те жеље, прошли идејали,
још само оста, к'о сен твога сена,
у нашем срцу тугом заривена,
мила, ал' тужна успомена на те,
којом те дружи вечном дому прате,
наш дични Андро, наш Србе ваљани,
наш давор-друже, друже — законани!...

Па збогом пош'о, збогом за на века!
 Нек ти је земља и лака и мека!
 Па сећај нас се отуд са те стране,
 па не жали нас живе сиротане,
 па нек те вазда ова мис'о теши:
 ко тако скрену — нигда не погреси.
 Па поздрави нам и вел'ко и мало,
 све што нам до сад гробље прогутало,
 све оне мртве поспале патнике,
 све покошене српске уметнике,
 што сваки живот за Талију дава,

а сад сви труну посред заборава. . . .
 и' ако се тамо — к'о што нам се вели —
 бесмртан живот након смрти дели,
 бесмртним оком прозрети ћеш моћи,
 ко ће ти први у походе доћи?
 Ко ме ли вечност сад приправља места?
 Кога још чека осамдесет шеста?
 Чиј' ли су конци сада на допреду?
 Ко ли је, Андро, ко је сад на реду?

У име свију његових другова
 С. Лукин Лазић, глумца.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

Главна скупштина „друштва за српско народно позориште у Н. Саду 23. јуна (5. јула) 1886.

(Свршетак.)

Бр. 12. Управни одбор одлуком својом од 9. (21.) априла о. г. бр. 71. У. О. јавља да је према одлуци главне скупштине под бр. 14. Г. С. ех 1883. често преко свога фискала друштвеног позивао и усмено и писмено Александра П. Радовановића из Карловаца, да учини поравнање у погледу свога дуга, али да је исти увек изјављивао, да не ће да плати свога дуга нити да учини каква поравнања. А. П. Радовановић завештао је на име на скупштини друштвеној 1. августа 1866 бр. 9. Г. С., да ће за живота свога сваке године прилагати по 5 фор. на срп. нар. позориште, и дугује тим завештајем од године 1868 до сада.

Управни одбор предлаже, да се тај дуг збрише, пошто се не може инкасовати.

Прима се предлог управног одбора и исти се упућује, да дуг Александра П. Радовановића као ненаплатив збрише из рачунских књига.

Бр. 13. Управни одбор под бр. 98. У. О. уважајући велике заслуге неумрлог Дра Јована Суботића, као вишегодишњег начеоника овога друштва и позоришног писца, а с обзиром на сиромашно стање фонда друштвеног — предлаже, да скупштина одобри своту од 100 фор. као прилог на подизање споменика знаменитом родољубу и књижевнику српском Дру Јовану Суботићу. Подизање споменика руководи православна српска црквена општина земунска.

Предлог се прима и управни се одбор упућује, да од стране овога друштва пошаље српској црквеној општини земунској прилог од 100 фор. на подизање споменика дру Јовану Суботићу.

Бр. 14. Управни одбор под бр. 106 У. О. предлаже, да се бришу дугови за чланство неких дужника, који су или помрли или осиромашили, те се не могу више наплатити, ма да су чињени

сви могући кораци како ради наплате главнице, тако и ради вишегодишњих дужних камата.

Ти су дугови са каматама:

1. Дуг пок. Илије Ползовића из Н. Сада у износу од 100 фор;

2. Дуг Николе Миловановића од 50 фор.;

3. Дуг пок. Косте Лазаревића из Н. Сада од 50 фор.;

4. Дуг Георгија Шилића из Н. Сада од 50 фор.;

5. Дуг пок. Косте Радуловића из Н. Сада од 50 фор.;

6. Дуг Јустина М. Шимића од 50 фор.;

7. Дуг пок. Николе Димитријевића из Н. Сада од 50 фор.;

8. Дуг пок. Дра Милана Ђорђевића из Руме од 50 фор.; и

9. Дуг Томе Иванића из Фелдварца од 50 ф.

Предлог управног одбора прима се и исти се упућује, да дужне главнице и камате поменутих дужника као ненаплативе збрише из рачунских књига друштвених.

Бр. 15. Члан Ђ. М. Поповић предлаже, да се уведу недељне позоришне представе за народ са обањеном ценом.

Члан Др. Паја Јанковић прима предлог Поповићев, с том допуном, да се извађање остави средишњом управном одбору да он реши.

Члан Јаша Томић тражи, да скупштина одреди време и рок тим представама, те предлаже, да се сваких 14 дана даје по једна представа за народ недељом или свецем после подне.

Усваја се предлог члана Ђоке М. Поповића и скупштина само у начелу прима представе за народ, а остале појединости, кад и како да се држе, остављају се управном одбору, да их у договору са месним позоришним одборима изведе.

Бр. 16. Члан Јаша Томић предлаже, да управни одбор распише три награде за расправу овог садржаја: Које би позоришне комаде требало скинути са репертоара нашег народног позоришта, а које би нове комаде ваљало превести за нашу позорницу, с нарочитим обзиром на словенску књижевност.

Члан Александар Сандић напомиње, да у репертоару позоришном има неких комада, који греше о морал, те тражи, да се изрече жеља, да позоришни одсек те комаде прегледа и избаци, а на место њих да уведе у репертоар народне комаде и преводе из словенских књижевности.

Подношеоци А. Хаџић објашњује, да нема неморалних комада у репертоару, и да су страни комади узимани ли услед оскудице у народним комадима.

Узима се на знање и усваја се предлог члана Јаше Томића о распису награда за расправу, с тим упутством за управни одбор, да он по својој увиђавности одреди награде за расправу о репертоару, и да пази на чистоту репертоара.

Бр. 17. Члан др. Паја Јанковић предлаже, да се упути управни одбор, да идућој скупштини поднесе извештај о избаченим и примљеним преводима и комадима за репертоар.

Предлог се прихваћа и управни се одбор упућује да га изврши.

Бр. 18. Члан Јаша Томић предлаже, да позоришна дружина у сваком месту приреди и представе за децу са спуштеним ценама, и да се при недељним и дечијим представама дају млађим и слабијим глумцима боље улоге да се вежбају.

Предлог се прима и издаје се управном одбору да га изврши у колико може.

Бр. 19. Члан Јаша Томић предлаже, да се управни одбор постара да под згодним условима нађе сталну музику (оркестар) и коровођу за позоришну дружину, а док се то не узмогне учинити, да се у свима местима, где се може наћи коровођа, плати таквине месечна награда, те да за то буде дужан обучавати чланове позоришне дружине певању.

Усваја се и управни се одбор упућује, да то изврши.

Бр. 20. Члан Јаша Томић предлаже, да се режија подели међу боље чланове позоришне дружине, да не би представе рамале, кад се деси, да је управитељ болешћу или другим чим спречен.

Уједно предлаже, да се за позоришну дружину набави књига о костимима, која је нужна за позорницу.

Прихваћају се оба предлога и упућује се управни одбор, да их изврши.

Бр. 21. По предлогу председниковом бирају се за оверовљење скупштинскога записника ови чланови: др. Љубомир Радивојевић, Петар Попадић, Љубомир Стефановић, др. Јован Велимировић, Арса Пајевић, Јаша Томић, Марко П. Шилић, Гавра Плавшић, Данило Манојловић и Бока М. Поповић.

Бр. 22. Пошто није било више предмета за решавање, то председник захвали члановима, што су се у лепом броју сакупили и живо учествовали у скупштинском раду, и закључи скупштину у један сахат после подне, а скупштина пропрати речи председникове бурним: „Живио!“

Л И С Т И Њ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Дружина српског народног позоришта) бавила се у Панчеву од 15. октобра до 30. децембра о. г. За то време давала је 38 представа, и то ван претплате 13, а у претплати 25. Од нових, научених комада давани су ови: 1. „Ранцављеви, или завађена браћа.“ — 2. „Перишинов пут.“ — 3. „Све за сина.“ — 4. „Поклон.“ — 5. „Убица“ — 6. „Распикућа.“ Претплата је износила 2068 ф. 69 н. а вр. Цео приход од тих 38 представа износило је 4506 ф. 61 н. а вр. По одбитку расхода остало је чистог сувишка у Панчеву 122 фор 40 н. а вр.

ПРОСВЕТА.

(Предлог нашим Српкињама) У сваком нашем народном покрету за општу ствар играле су и

наше Српкиње знатну улогу. Сваки покрет потпомагале су наше Српкиње и имале су у њему знатнога удела.

Узмимо само оснивање садашњих добротворних задруга Српкиња. Њих су основале Српкиње у племенитој намери, да оне, колико њихове силе и делокруг допуштају, пораде на нашој општој ствари, за коју морамо радити и борити се — сви. Добротворне задруге позване су, да приређивањем забава буде свест у нашем народу, да са материјалном помоћу утру сузе сиротињи и да принесу на олтар народне просвете и онај део, које су на њ намениле Српкиње. Овој својој задаћи одговориле су наше женске задруге достојно, а одговараће — уверени смо — и у будуће.

Бацимо поглед на догађаје, који су као

неопходне последице наступиле након несретног српско-бугарског рата. Хиљадама српских рањеника лежали су по београдским болницама без завоја, без лекова, без понуда. Они, који су изазвали тај несретни братоубилачки рат, они се нису постарали на за што, они нису мислили, да за ратом остају рањеници и да рањеницима треба неге. Но тим су више мислиле на то наше Српкиње. Са својим прилозима у новцу и стварима притекле су оне одмах својој браћи у помоћ и олакшали им оне ране, које им зададе братски куршум. Ово стране Српкиње и женске задруге учиниле су своје. *Преко 70.000 фор. и силна количина завојног материјала* послата је том приликом само из наших крајева у Србију. Једино се заузимању наших Српкиња може захвалити што се то постигло.

Но не само у тој прилици, већ и иначе показују наше Српкиње према осталим нашим јавним стварима велике заузимљивости. Ми појимамо важност те заузимљивости, и одајемо јој заслужну пошту, ал' тим више појмимо све оне тешкоће, с којима се имају да боре наше Српкиње. Узмимо само скупљање добровољних прилога. У нас постоје врло чудни појмови о добровољним прилозима. На „беседама“, а и иначе кад се иде по кућама, прилажу се већим делом прилози од форинте на више. Наш се свет просто устрчава, да даде мање од форинте, а да да форинту пада му тешко. О томе се уверавамо на сваком кораку. Тако се и догађа, да се на неку ствар скупи *нешто*, а бива да се на неку и не скупи *ништа*.

Колико у том погледу боље раде Енглези, па у последње време и Мађари. Не би било згорег, да се и ми користимо њиховим искуством, на за то предлажемо нашим Српкињама, да чине онако како то Енглези и Мађари раде. У Енглеској су заведени такозвани *крајцарски* („penny“) *прилози*. Тамо врло добро знају, да од малог расте велико, а од новчића велик новац. Енглескиње и Енглези сиромашног стања остављају сваки дан по један шилинг, па када се сврши година они имају 365 шилинга. Ту своту дају они на опште или добротворне цели, те са своје стране чине оно, што им као синовима велике Британије дужност налаже. Кад уз мемо да то чине милијони синова и кћери енглеског народа, онда се морамо задивити величи оног новца, који се новчић по новчић преко године скупи.

Примером Енглеза као да ће поћи и Мађари. Умировљена учитељица, старица Терезија Карачона, која има великих заслуга за буђење свести међу Мађарима, оставља сваки дан по један новчић на страну, па кад тако преко године уштеди 3 ф. 65 н. — 3 ф. 66 н. она то при-

ложи на какву општу цел. Њеним примером пошле су и остале Мађарице, те ће се та уштеда за опште цели одомаћити и међу Мађарицама. Држимо да ни код нас не би било издишно увести тај обичај. Наша и најсиромашнија Српкиња може дневно новчић уштедети, да га после на крају године употреби на српску општу цел. На тај начин уштедела би Српкиња 3 фор. 65 н. Када би у почетку само две хиљаде Српкиња то чиниле, скупило би се преко године на *седам хиљада фор.*, а то би леп прилог био *народном позоришту*, које раме од дефицита, или друштву св. Саве, вероисповедним школама и т. д. Па доцније када би та штедња ушла у обичај и бар 100.000 Српкиња чинило то, уштедело би се годишње 365.000 фор., а то је новац, којим би се у корист народа радити могло.

Ми држимо, да је излишан даљи говор. Криво би нам било, кад нас неби хтеле Српкиње разумети. Ствар је јасна. На Српкињама је да овај предлог увеоје, па да га и изведу.

Иван Иванић.

ИЗ ПОЗОРИШНОГ СВЕТА.

(У *чешком позоритту у Прагу*) представљана су два чешка оригинална повитета. Дворжакова опера „Димитриј“ и драма Јарослава Врхлицког „Екскуланти“ прешли су преко дасака чешке позорице са добрим успехом. У „Екскулантима“ приказују се прилике из чешког живота иза битке на Белој Гори. Чешки листови хвале ову новину, те додају, да је то једна од најбољих драма чешке књижевности. У Прагу је гостовала после гђе Ружићке-Строцијеве славна певачица Ема Туrolа.

(*Хвалисавац*.) Некакав глумац похвали се у неком друштву како он не пева ни мало ружно. „Јест, одговори му један домишљан“ — „ти, истина, не певаш ружно, али буде ружно ономе, ко те слуша.“

(*Захвалност*.) „Како си могао учинити таку пакост управитељу,“ — рече глумац своме другу. „Треба да си му захвалан.“ — „Аја! Он ми је једном учинио добро, па ми је дао „форшуса“, а други пут одрекао ми, је на смо квит!“

(*Из позоришта*.) У неком мањем позоришту пожали се један од млађих глумаца своме управитељу: „Ваши ми је веома жао, господине, на ову нашу публику, врло је незахвална!“ — „Како то?“ — „Па тако! Синоћ сам се мучио и играо као магарац онолику улогу, па нико ни прстом да макне!“ — „Да сте играли као човек,“ — рече управитељ мирно, — „публика би вас за цело изазвала.“

Издаје управа српског народног позоришта.

